

Висновки. Таким чином, анархо–капіталізм, будучи однією із найбільших течій лібертаризма, увібрала в себе ідеї різних науковців: політологів, економістів, політичних філософів та політичних економістів. Саме завдяки зв'язку політичного та економічного виступають дві головні риси анархо–капіталізму – бездержавне суспільство, яке замінюють приватні агенства та вільна ринкова економіка. Анархо–капіталізм бере свої витоки ще з праць науковців XIX (Ф. Бастія, Г. Спенсера, Г. де Молінарі), ідеї яких запозичив й розвинув М. Ротбард, а згодом і його послідовники. Зважаючи на те, що на практиці фактично не існувало суспільства, яке б увібрало в собі усі риси анархо–капіталізму, дана течія може вважатися своєрідною утопією й піддається критиці з боку ряду дослідників.

Список використаних джерел

1. Государство // Бастия Ф. Экономические гармонии. Избранное. – М.: Эксмо, 2007. – С.777–784.
2. Лонг Р. Либертарный анархизм: ответы на 10 возражений [Электронный ресурс] / Р. Лонг. – Московский Либертариум, 2004. – Режим доступа: <http://www.libertarium.ru/40458>
3. Ротбард М. Власть и рынок: Государство и экономика. – Челябинск: Социум, 2004. – 176 с.
4. Ротбард М. К новой свободе: Либертарианский манифест. – М.: Новое издательство, 2009. – 396 с.
5. Ротбард М. Этика свободы. – Челябинск: Социум, 2008. – 380 с.
6. Хоппе Г.–Г. Естественные элиты, интеллектуалы и государство [Электронный ресурс] / Хоппе Г.–Г. – LibertyNews: Новости Свободы, 1995. – Режим доступа: <http://www.libertynews.ru/node/282.html>
7. Хоппе Г.–Г. О конечном обосновании этики частной собственности. – М.: Наука, 2003. – 35 с.
8. Anarchism/Minarchism: Is a Government Part of a Free Country? // ed. Roderick T. Long, Tibor R. Machan. – Hardcover, 2008. – 157 p.
9. Hans–Hermann Hoppe Eigentum, Anarchie und Staat: Studien zur Theorie d. Kapitalismus. – Opladen: Westdeutscher Verlag, 1987. – 200 p.
10. Friedman David D. The machinery of freedom: guide to a radical capitalism. – Open Court, 1989. – 267 p.
11. Molinari Gustave de The Production of Security, – New York: The Center for Libertarian Studies, 1977. – 134 p.
12. The Encyclopedia of Libertarianism // ed. Hamowy Ronald. – Thousand Oaks, California: Sage Publications, 2008. – 664 p.

References

1. Gosudarstvo // Bastia F. Jekonomicheskie harmonii. Izbrannoe. – М.: Jeksmo, 2007. – S.777–784.
2. Long R. Libertarnyj anarhizm: otvety na 10 vozrazhenij [Elektronnij resurs] / R. Long. – Moskovskij Libertarium, 2004. – Rezhim dostupu: <http://www.libertarium.ru/40458>
3. Rotbard M. Vlast' i rynok: Gosudarstvo i jekonomika. – Cheljabinsk: Socium, 2004. – 176 s.
4. Rotbard M. K novoj svobode: Libertarianskij manifest. – М.: Novoe izdatel'stvo, 2009. – 396 s.
5. Rotbard M. Jetika svobody. – Cheljabinsk: Socium, 2008. – 380 s.
6. Hoppe G.–G. Estestvennye jelity, intellektualy i gosudarstvo [Elektronnij resurs] / Hoppe G.–G. – LibertyNews: Novosti Svobody, 1995. – Rezhim dostupu: <http://www.libertynews.ru/node/282.html>
7. Hoppe G.–G. O konechnom obosnovanii jetiki chastnoj sobstvennosti. – М: Nauka, 2003. – 35 s.
8. Anarchism/Minarchism: Is a Government Part of a Free Country? // ed. Roderick T. Long, Tibor R. Machan. – Hardcover, 2008. – 157 p.
9. Hans–Hermann Hoppe Eigentum, Anarchie und Staat: Studien zur Theorie d. Kapitalismus. – Opladen: Westdeutscher Verlag, 1987. – 200 p.
10. Friedman David D. The machinery of freedom: guide to a radical capitalism. – Open Court, 1989. – 267 p.
11. Molinari Gustave de The Production of Security, – New York: The Center for Libertarian Studies, 1977. – 134 p.
12. The Encyclopedia of Libertarianism // ed. Hamowy Ronald. – Thousand Oaks, California: Sage Publications, 2008. – 664 p.

Onipko Z. S., postgraduate student, the Department of Politik of Ukraine, Kyiv National Taras Shevchenko University (Ukraine, Kyiv), zoriana.onipko@gmail.com

Anarcho–capitalism in the system of libertarianism

The article is devoted to the works of Western theoreticians of anarcho–capitalism as one of the main currents of libertarianism (M. Rothbard; R. Long, H.–H. Hoppe, D. Friedman, etc.). Much attention is given to the analysis of the main feature of anarcho–capitalism – stateless society. In this article considers the works of scientists, who have had a significant influence on the formation of the anarcho–capitalism (F. Bastia, G. de Molinari).

Keywords: libertarianism, anarcho–capitalism, state, market, capitalism.

* * *

УДК 323.2

Осадча І. А.,

адвокат, старший викладач кафедри соціології, філософії і права, Одеська національна академія харчових технологій (Україна, Одеса), pravnic@ukr.net

ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ СФЕРИ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Проведено аналіз гуманістичних цінностей, їх трансформації в сучасних політичних умовах. Виявлено, що інтерес до гуманізму зростає в умовах розповсюдження нігілізму, абсентизму, а також у часи соціальної депресії. Охарактеризовано механізм захисту гуманістичних цінностей у провідних країнах світу. Визначено зв'язок гуманізму з політичним вектором розвитку західноєвропейської цивілізації. Доведено, що у країнах Західної Європи сучасні політичні процеси розгортаються на основі «нового публічного управління» – державного менеджменту. Цей процес частково корелює з розвитком гуманістичних цінностей. Обґрунтовано ідею, що просування гуманізму було ефективним у Західній Європі тому, що співпадало з інтересами громадянського суспільства та широким мас населення. Крім того, зроблено висновок, що зв'язок між гуманістичними цінностями та громадами демократичних суспільств сформувався на основі «відповідальної дії». Очевидно, що переосмислення принципів гуманізму в майбутньому буде суттєво детермінувати розвиток Західної Європи.

Ключові слова: гуманізм, політика, колективні дії, державний менеджмент.

Вивчення питань сталого розвитку політичних інститутів Західної Європи виступає однією з актуальних проблем сучасної політології. Частиною цієї проблеми є інтеграція демократичних інститутів ЄС і України. В ній виділяється питання дослідження ідеологічного підґрунтя функціонування даних структур. В свою чергу цей аспект передбачає досягнення певного рівня політичної культури населення, фіксацію та рефлексію поведінки політичної еліти. Остання виступає ключовим поняттям багатьох політичних теорій та концепцій. Її розуміння дозволяє вірно інтерпретувати низку політичних процесів та явищ, тому й не дивно, що в сучасній політичній науці та медійному просторі вона є предметом прискіпливого інтересу вчених, політичних оглядачів, журналістів і т.д. Отримання нових знань про поведінку політичних суб'єктів стає особливо актуальним, коли відбувається поступове зниження суспільного інтересу до політичної діяльності, зростання абсентизму, наростає соціальна депресія. Проблема включення громадян в політичні інститути перетворилась в багатьох транзитивних державах в серйозну дилему, що розколола їх соціуму по лінії «маси–еліти». Такий стан справ призводить до непередбачуваності майбутнього політичного розвитку даних країн, збереженню в «полі потенційно можливого»

великої кількості негативних варіантів, серед яких, ми можемо з упевненістю назвати скочування до диктатури, архаїзацію, політичну фрагментацію суспільства. Сучасна держава та її управлінські органи не можуть ефективно виконувати свої функції без осмислення етичних принципів, ідеологій, соціального запиту на «справедливість», широкого моніторингу суспільної думки з багатьох питань. Звернення до вивчення гуманістичної складової політичного розвитку людства, а в більш вузькому сенсі політичного вектору людської цивілізації уявляється закономірним та злободенним з огляду на серйозну політичну та соціально-економічну кризу, в якій Україна перебуває вже багато років.

Природа феномена гуманістичних цінностей досить складна і багатопланова. Вона тісно пов'язана одночасно зі світовою історією і сучасним повсякденним життям. У чому ж проявляється цей зв'язок? Перш за все, треба звернути увагу на те, що людство домоглося за останні кілька століть небачених успіхів: переможено багато хвороб, побудовані гігантські хмарочоси, зроблені серйозні відкриття в багатьох природничих науках, в космос піднялися човни з людьми на борту. Багато в чому всі ці досягнення пояснюються умінням людини не просто будувати абстрактні плани, але і реалізовувати задумане, організовувати свою діяльність. В той же час нерідко від уваги дослідників вислизає важливість такого компонента соціального і політичного життя як гуманістичні цінності. Вони уявляють собою з одного боку орієнтири, маяки яких прагнуть досягнути, з іншого – вони становлять собою правила поведінки, котрі у великій мірі детермінують політичні процеси. Напевно, кожен з нас замислювався, яка велика сила прихована в дисциплінованих діях армійських підрозділів, органах політичної влади, освітній системі, діяльності політичних партій та інших організацій. В той же час, всі вони побудовані на схожих принципах і з одного матеріалу, яким є людські індивіди. Але є і ще щось майже невллове, недоступне – це принципи, на яких будується організаційний механізм, його діяльність, взаємодія між членами тієї чи іншої структури, організації в цілому, а також і суспільством.

Інтерес до вищевказаних явищ в наш час не випадковий. У більшості країн пострадянського простору, в тому числі і на Україні, триває розвиток нової соціально-економічної моделі, яка характеризується переходом від планової до ринкової системи. Економісти стверджують, що цей перехід ще далеко не завершений. ринкові принципи вільної конкуренції не запрацювали на повну силу, дуже яскраво проявляється бажання багатьох державних керівників управляти економікою вручну.

Аби не заглиблюватися в економічну теорію, можна констатувати, що в Україні у 90–ті роки ХХ ст. ставка при переході до ринкової економіки була зроблена на чисто економічні механізми, які повинні були автоматично принести народу благоденство, допомогти в формуванні демократичного ладу, захисті цивільних свобод і ідеалів. На жаль, даний підхід не передбачав, що в центрі будь-якої економічної системи знаходиться людина, а її ціннісні орієнтації, менталітет, традиції, трудова і політична культура мають величезний вплив на розвиток соціуму в цілому. Панування економічного детермінізму і просте ігнорування важливої ролі людського фактора

привели нашу країну в те положення, в якому вона сьогодні перебуває, коли більшість населення практично не має реальних важелів впливу на владу, економічні і соціальні процеси.

Постановка проблеми. Автор цієї статті, вважає, що шлях, який пройшло українське суспільство за роки Незалежності, виявився багато в чому досить продуктивним: чимало людей відчули себе господарями своєї долі, зуміли реалізуватися як творчі особистості, бізнесмени, політики, громадські діячі. Одне з головних завдань, яке стоїть перед суспільством є відродження громадського інтересу до призабутих понять: моралі, етики, порядності, чесності, відповідальності, єдності, сплав яких, як відомо, викликає синергетичний ефект в процесі розвитку потенційних можливостей народу. Настав час для підняття трудових, економічних, суспільних відносин на інший більш високий рівень, коли керівники країни, великих і дрібних підприємств, прості співробітники і громадяни почнуть вести справи дотримуючись визнаних усім світовим співтовариством правил, з оглядкою на громадську думку і морально-етичні норми. Це в кінцевому рахунку вигідно і країні в цілому, і кожному з нас окремо.

Мета статті: дослідити провідні тренди сучасного розвитку гуманістичних цінностей в політичній сфері західноєвропейської цивілізації.

Основа для наукового дослідження гуманізму заклали Я. Корчак, П. Лесгафт, Й.–Г. Песталоцці, Ж.–Ж. Руссо, Ф. Бекон, Дж. Локк. Поняття кризи гуманізму у своїх працях піднімали такі відомі вчені як Г. Зіммель, Е. Фромм, П. Куртц, М. Фуко. Ж.–Ф. Ліотар. Серед російських дослідників гуманізму слід відмітити В. Н. Шилова, І. О. Майбурова, А. А. Караса.

Чимало українських дослідників вивчають окремі аспекти гуманізму в якості складного суспільного явища, котре має свій вимір в політиці: І. К. Бондар, Е. М. Лібанова, С. Й. Вовканич, В. М. Лич, Т. В. Комінарєць, Е. М. Давиденко, О. В. Трубінова, Ю. С. Сабадаш. Серед останніх публікацій привертає увагу стаття Н. В. Ушенко. У ній автор аргументовано доводить, що гуманізм виступає не тільки мотиваційною платформою для соціально-політичних акторів, а певним орієнтиром для державних органів, діяльність яких має бути спрямована саме на всебічне відтворення людського капіталу на гуманістичних принципах [1]. Л. І. Мамонов в своїх працях докладно проаналізував зв'язок гуманістичних принципів з ефективним забезпеченням потреб людини, підтримання зовнішньої безпеки та громадського порядку, запровадженням політичної відповідальності акторів [2]. С. В. Сидоренко виявила діалектичне протистояння таких глибоко гуманістичних ідей, як соціальна відповідальність, відкритість, демократичність, взаємодопомога і антигуманістичних концептів – корупції, олігархізації, порушення прав і свобод громадян, засилля бюрократичної системи тощо [3]. І. В. Жеребятнікова обґрунтувала ідею щодо конфлікту цінностей в українському суспільстві при переході від тоталітарного режиму до демократичних принципів громадського життя, реального утвердження гуманістичних цінностей [4].

Для подальшого розкриття теми необхідно чітко визначитися з визначенням, сутністю та змістом гуманізму, які залишаються все ще мало вивченими.

Сучасний гуманізм належить до ряду ідейних рухів, що отримали надзвичайно широке розповсюдження у наші дні. Так, сьогодні інтенсивно розвиваються такі різновиди гуманізму: натуралістичний, науковий, секулярний, атеїстичний, релігійний, езотеричний, марксистський, демократичний, екзистенціалістський і прагматичний. У повсякденному житті утверджується світський гуманізм, що базується на принципах свободи, пріоритеті розуму, відділенні церкви від держави.

У суспільствах західного типу активну і головуючу роль відіграє саме гуманізм, феномен якого обумовлює наростання морального компоненту у суспільній та індивідуальній свідомості. Гуманізм є невід'ємним компонентом суспільного буття, пов'язаного з основними формами життєдіяльності особистості. Вищим ступенем прояву індивідуальної гуманності в суспільстві виступає сумління, яке, за думкою Г. Гегеля, є процесом внутрішнього визначення добра [5].

Одним з найважливіших кроків у просування гуманістичних ідей було проголошення 26 серпня 1789 р. у Франції «Декларації прав людини і громадянина». У ній було задекларовано рівність людей у правах та свободах, а метою будь-якого політичного союзу визнавалося збереження природних і невід'ємних прав людини. Серед даних прав були названі наступні: свобода, власність, безпека і опір гнобленню.

На протязі декількох століть гуманістичні цінності поступово просувались в Західній Європі на перше місце. Завдяки активній позиції громадянського суспільства вони ставали з року в рік все більш значущими для людей. В цьому ракурсі актуальною ввижається позиція Х. Ш. Шаломо з даного питання. Цей ізраїльський дослідник гуманістичних ідей дійшов висновку, що індивідуальні ціннісні пріоритети виникають при адаптації до життєвого досвіду. Цінності визначають поведінку більшості людей в суспільстві. Якщо одні цінності суперечать іншим, то суб'єктам доводиться обирати ту модель поведінки, яка пов'язана з цінністю з меншим пріоритетом [6, с. 16–17]. Отже, ми можемо констатувати, що для перемоги гуманізму його цінності повинні були набути для окремих індивідів критично важливого значення.

Американський дослідник Ф. Петіт сформулював існуючий в Західній Європі ідеал сучасної держави, яка побудована на гуманістичних принципах. На його думку, така держава просуває гуманістичні принципи не тільки у внутрішній, а у зовнішній політиці. Підтримка населення, яку забезпечує республіканська форма правління, дозволяє такій державі підтримувати свою стабільність та отримувати необхідні для захисту політичної позиції ресурси [7, с. 89–90].

Розуміння влади як міжперсональної конструкції робить дає можливість розглядати її як атрибут соціальних відносин, як міжособистісну ситуацію. Таке розуміння сутності суб'єкт-об'єктних відносин зводить розповсюдження гуманізму в суспільстві до міжособистісної взаємодії, під час якої велику роль відіграє сприйняття об'єктом суб'єкта влади, тобто зворотній зв'язок.

М. Олсон довів у своїх численних працях, що маленькі групи людей можуть звернутися до спонтанних колективних дій для досягнення спільних цілей та просування важливих цінностей. Дуже великі групи

людей напроти не здатні досягти колективних цілей за допомогою подібного дії. Така різниця в поведінці великих і малих груп людей виникає внаслідок того, що в великій суспільстві, що складається, наприклад, з мільйона громадян окремих індивід отримує лише одну мільйонну частку загального блага. При цьому йому доведеться понести повні витрати у вигляді власних зусиль для забезпечення цього блага, відповідно стимули до внесення вкладу в загальне справу зникнуть [8, с. 568].

Український дослідник А. Карась наводить міркування Дж. Макліна про те, що спроможність до дії в суспільстві обумовлюється соціокультурними «зразками» поведінки групи, яка має назву «чеснота». Їх неминучою засадою є зреалізована попередньо «комунітарна» свобода. Щоб пояснити дану категорію А. Карась звертається до концепції громадянського суспільства, яке культивує в соціумі «відповідальну дію». Ця дія виявляє себе в оволодінні речами, знаннями і вартостями і обмежується соціально-юридичним законом найбільш повно розробленим І. Кантом [9, с. 396–397]. Як бачимо, і українські, і зарубіжні дослідники вбачають в західноєвропейському феномені просування гуманізму заслугу громадянського суспільства. Даний суб'єкт справив відчутний вплив на політичні процеси ХХ ст. в Західній Європі. Саме під тиском громадянського суспільства відбувались адміністративні реформи, які були направлені на подолання недоліків публічних служб, підвищення ефективності державного апарату, його адаптації до управління швидкозмінними соціально-економічними відносинами. Діяльність громадянського суспільства сприяла згуртуванню західноєвропейських соціумів на основі гуманістичних, загальнолюдських, професійних, національних і соціальних цінностей.

В усіх країнах Західної Європи сучасні політичні процесирозгортаються на основі «нового публічного управління» – державного менеджменту. Головними його принципами визнано, на думку українських дослідників А. В. Решетніченко, О. Б. Кіреєвої: «1) децентралізацію – організація діяльності (керівництво) відбувається шляхом постановки завдань, а не виконанням функцій і встановлених правил; 2) результативність – акцент швидше на наслідках діяльності, ніж на процесах, а відтак, капітал вкладається в результати, а не в наміри; 3) інтенсивну орієнтацію на споживача – підвищення якості надання послуг, можливості вибору на конкурентній основі та посилення довіри до влади з боку приватного сектора і суспільства; 4) досягнення змін шляхом пошуку інновацій та запровадження принципів бізнесу в управлінні державними справами, включаючи аутсорсинг та зовнішні контракти; 5) зниження державних видатків, підвищення спроможності держави до розвитку та реалізації політики, поліпшення виконання державою функцій роботодавця та заохочення підприємницького заробітку» [10, с. 24–25].

Унітарні уряди Західної Європи і їх центральна адміністрація значно більше впливають на повсякденне життя громадян, ніж федеративні. Багато унітарних держави мають національні поліцейські сили і суворий контроль над місцевою поліцією. Зазвичай в цих країнах існує єдина судова система, працівники якої призначаються центральною адміністрацією.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. В ході просування гуманістичних цінностей в ХХ ст. у Західній Європі відбулись серйозні зрушення в сфері власності, політичній організації та економічній структурі, відносинах між особистістю та суспільством, в ідеології та соціальній психології, ціннісних орієнтаціях багатьох людей. Практика західноєвропейських країн показує, що соціальна орієнтованість економіки та панування гуманістичних цінностей вимагає доповнення системою заходів, що забезпечують партнерську співпрацю найманих працівників, які представлені профспілками, з роботодавцями. Розвиток людства ставить перед Західною Європою нові проблеми, які вимагають суттєвого переосмислення принципів гуманізму. Серед них потрібно відзначити швидке зростання населення Землі та випереджальний приріст економічної вартості людського життя. Таким чином, гуманізм в якості ідеологічного каталізатора політичного життя провідних країн світу зберігає свій потенціал. В той же час, очевидно, постає необхідність перегляду та модернізації гуманістичних цінностей з огляду на нові реалії. В майбутніх дослідженнях, на нашу думку, доцільно вивчити яке місце гуманістичні цінності займають в таких транзитивних країнах, як Україна, Білорусія, Казахстан і т.д. Важливо також окреслити хоча б приблизний сценарій еволюції гуманістичних цінностей в суспільствах провідних країн світу та державах пострадянського простору.

Список використаних джерел

1. Ушенко Н. В. Гуманістичні імперативи економічного розвитку / Н. В. Ушенко // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2016. – №1. – С.35–42.
2. Мамонов І. Л. Цільова гуманізація публічного управління / І. Л. Мамонов // Держава та регіони. Сер.: Державне управління. – 2013. – №1. – С.25–28.
3. Сидоренко С. В. Волонтерство як суб'єкт глобально-мережевого громадянського суспільства в контексті сучасних соціополітичних трансформацій / С. В. Сидоренко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 2015. – Вип.61. – С.167–174.
4. Жеребятнікова І. В. Політичні цінності як чинники демократизації сучасного українського суспільства / І. В. Жеребятнікова // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія. – 2012. – Т.20, Вип.22 (4). – С.199–205.
5. Гегель Г. Работы разных лет в 2-х томах / Георг Гегель. – М.: Мысль, 1971. – Т.1. – С.234.
6. Schwartz Sh. Basic Human Values: theory, methods, and application / Shalom Schwartz// RISORSA UOMO. – 2007. – №2. – P.261–283.
7. Pettit Ph. A Republican Law of Peoples / PhilipPettit // European Journal of Political Theory, special issue on «Republicanism and International Relations», Forthcoming; Princeton Law and Public Affairs Working Paper. – 2008. – No.8. – P.70–94.
8. M. Olson. Dictatorship, Democracy, and Development / Mansur Olson // The American Political Science Review. – 1993. – No.3 (Vol.87). – P.567–576.
9. Карась А. Ф. Філософія громадянського суспільства у класичних теоріях і некласичних інтерпретаціях. Монографія / Анатолій Феодосійович Карась. – Київ – Львів, 2004. – 520 с.
10. Решетніченко А. В. Пізнавальні засоби управління процесами перетворень / А. В. Решетніченко, О. Б. Кіреєва // Аспекти публічного управління. – 2014. – №3–4. – С.27–37.

References

1. Ushenko N. V. Gumanistychni imperatyvy ekonomichnoho rozvytku / N. V. Ushenko // Visnyk Berdjans'kogo universytetu menedzhmentu i biznesu. – 2016. – №1. – S.35–42.

2. Mamonov I. L. Cil'ova humanizacija publicnogo upravlinnja / I. L. Mamonov // Derzhava ta regiony. Ser.: Derzhavne upravlinnja. – 2013. – №1. – S.25–28.
3. Sydorenko S. V. Volonterstvo yak sub'jekt global'no–merezhevoogo gromadjans'kogo suspil'stva v konteksti suchasnyh sociopolitychnyh transformacij / S. V. Sydorenko // Gumanitarnyj visnyk Zaporiz'koi' derzhavnoi' inzhenernoi' akademii'. – 2015. – Vyp.61. – S.167–174.
4. Zherebjatnikova I. V. Politychni cinnosti yak chynnyky demokratyzacii' suchasnoogo ukrai'ns'kogo suspil'stva / I. V. Zherebjatnikova // Visnyk Dnipropetrovs'kogo universytetu. Serija: Filosofija. Sociologija. Politologija. – 2012. – T.20, Vyp.22 (4). – S.199–205.
5. Gegel' G. Raboty raznyh let v 2–h tomah / Georg Gegel'. – M.: Mysl', 1971. – T.1. – S.234.
6. Schwartz Sh. Basic Human Values: theory, methods, and application / Shalom Schwartz// RISORSA UOMO. – 2007. – №2. – P.261–283.
7. Pettit Ph. A Republican Law of Peoples / PhilipPettit // European Journal of Political Theory, special issue on «Republicanism and International Relations», Forthcoming; Princeton Law and Public Affairs Working Paper. – 2008. – No.8. – P.70–94.
8. M. Olson. Dictatorship, Democracy, and Development / Mansur Olson // The American Political Science Review. – 1993. – No.3 (Vol.87). – P.567–576.
9. Karas' A. F. Filosofija gromadjans'kogo suspil'stva u klasychnyh teorijah i neklasychnyh interpretacijah. Monografija / Anatolij Feodosijovych Karas'. – Kyi'v – L'viv, 2004. – 520 s.
10. Reshetnichenko A. V. Piznaval'ni zasoby upravlinnja procesamy peretvoren' / A. V. Reshetnichenko, O. B. Kirjejeva // Aspekty publicnogo upravlinnja. – 2014. – №3–4. – S.27–37.

Osadcha I. A., advocate, senior lecturer, Department of Sociology, Philosophy and Law, Odessa National Academy of Food Technologies (Ukraine, Odessa), pravnic@ukr.net

Rethinking of humanistic values in the context of the development of the political sphere of western European civilization

The article analyzes humanistic values, their transformation in modern political conditions. It is revealed that interest in humanism is growing in the conditions of the spread of nihilism, absenteeism, and also during social depression. The mechanism of protection of humanistic values in the leading countries of the world is described. The connection of humanism with the political vector of the development of Western European civilization has been determined. It has been shown that in Western Europe, modern political processes unfold on the basis of a state management. This process partially correlates with the development of humanistic values. Reasonable to the idea the advance of humanism was effective in Western Europe because it coincided with the interests of civil society and the broad masses of the population. In addition, it was concluded that the connection between humanistic values and communities of democratic societies was formed on the basis of «responsible action». Obviously, rethinking of humanism in the future will substantially determine the development of Western Europe.

Keywords: humanism, politics, collective actions, state management.

* * *

УДК 32.019.5

Павлов Д. М.,
кандидат філософських наук, доцент
кафедри філософії та політології, Національна
металургійна академія України (Україна, Дніпро),
dnepr_smru@ukr.net

ЗАСОБИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРОПАГАНДИ У ВНУТРІШНЬОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ

Розкривається специфіка засобів політичної пропаганди як важливих складових її ефективного здійснення у внутрішньополітичному просторі держави. Автор доводить, що провідними засобами політичної пропаганди у внутрішньополітичному просторі держави є різноманітні медіа, які є інстанцією розповсюдження та впровадження пропаганди в масову свідомість. Автор аргументовно стверджує, що успішність та ефективність цього процесу обумовлена медіаполітикою, яка фактично є сукупністю засобів здійснення політиками свого пропагандистського впливу через медіа та, разом з тим, порядок функціонування медіа, спрямований на здобуття